

BIULETYN OGRODÓW BOTANICZNYCH
Nr 4, 1966

L. KARPOWICZOWA

POLYGONUM CORIARIUM GRIG.

(Komunikat o podjętych w Ogrodzie Botanicznym UW
doświadczeniach uprawowych)

Pomimo wielkich postępów w dziedzinie chemii i pomimo przekazywania do użytku przemysłu garbarskiego niemal co roku nowych surowców syntetycznych — zapotrzebowanie na całym świecie na garbniki pochodzenia roślinnego nie tylko nie zmniejsza się, lecz odwrotnie stale się zwiększa.

Zmusza to do podejmowania poszukiwań roślin dotąd nie wykorzystanych, które stałyby się pełnowartościowym surowcem garbnikodajnym. Poszukiwania poszły przede wszystkim w kierunku roślin zielnych, gdyż zasoby dotychczasowych klasycznych surowców, do których należały m. in. drewno i kora dębu, kora wierzby, modrzewia — maleją w sposób zatrważający.

Do garbowania różnych skór, jak wiadomo, używa się różnych gatunków garbników i dlatego zagadnienie zaopatrzenia rynku w jak największą ich ilość — staje się zagadnieniem aktualnym i palącym. Obok innych krajów, w ostatnich latach wiele uwagi poświęca się również w ZSRR badaniom roślin zielnych, jako źródła garbników. Na jedno z czołowych miejsc wśród roślin garbnikodajnych wysunął się tam rdest pochodzenia azjatyckiego — *Polygonum coriarium*.

W wyniku długotrwałych i wszechstronnych badań rdest ten wprowadza się do upraw na skalę przemysłową na coraz większych powierzchniach nie tylko w azjatyckiej części ZSRR, lecz i w części europejskiej, jak np.: na Wileńszczyźnie, Mińszczyźnie, na Ukrainie i w Okręgu Leningradzkim.

Dotychczasowe osiągnięcia uprawowe, wysoki procent zawartości garbników w całej roślinie, głównie jednak w korzeniach, szybki, w porównaniu z roślinami drzewiastymi, rozwój, zachęciły nas do podjęcia prób zaaklimatyzowania tego gatunku rdestu w warunkach Warszawskiego Ogrodu Botanicznego.

Po zakończeniu obserwacji roślinie tej poświęcimy obszerniejsze omówienie, obecnie podamy jedynie krótką charakterystykę. *Polygonum coriarium* jest byliną,

której łodyga osiąga wysokość 1—2 m, równocześnie silnie rozgałęziając się; łodyga pokryta jest krótkimi, sztywnymi, skierowanymi ku dołowi włoskami. Liście jajowate lub jajowato-lancetowate, 8—12,5 cm długości, 3,5—5 cm szerokości; o nasadzie szeroko-klinowatej lub zaokrąglonej; na dolnej powierzchni gęsto, przylegająco, szorstko owłosione; powierzchnia dolna naga lub pokryta rozszianymi włoskami. Kwiatostany — duże, rozgałęzione wiechy; w roku 1966 w pierwszych dniach czerwca rośliny były w pełnym kwitnieniu, które zakończyło się 20—23 czerwca. Zbiór nasion rozpoczął się w końcu czerwca i trwał do połowy lipca.

Ojczyzną *Polygonum coriarium* jest Azja środkowa m. in. występuje ono w pasie alpejskim i subalpejskim w górach Tien-Szań, Dżungarskim-Alatau, rzadziej w pasmie Pamiro-Ałtajskim.

Próby uprawy. W roku 1963 otrzymaliśmy nasiona opisywanego rdestu z Ogrodu Botanicznego w Mińsku (ze zbioru 1962 r.). Wysiano je od razu, tzn. w połowie maja tegoż roku, na różnych stanowiskach; do końca roku 1964 ani jedno nasienie nie weszło. Próby wysiewu ponowiono, wysiewając w dniu 9. V. 64 r. nasiona, pochodzące ze zbioru 1962 r. z Mińska i Moskwy oraz ze zbioru 1963 r. z Leningradu. Nasiona znowu nie weszły, skłoniło to nas do zwrócenia się bezpośrednio do prof. W. S. Sokołowa w Leningradzie, za którego uprzejmym pośrednictwem uzyskaliśmy nasiona *P. coriarium* z Okręgu Leningradzkiego i Wileńskiego ze zbioru 1964 r., wysiewając je od razu, tzn. w dniach 22 i 30. IX. oraz 29. X. 1964 roku.

Wszystkie nasiona wysiane na jesieni 1964 r. na zagony o doskonałej, próchnicznej ziemi i dobrym drenażu zaczęły prawie w 100% wschodzić w dniu 21 kwietnia 1965 r. W połowie października rośliny osiągnęły przeważnie wzrost od 82 do 109 cm (a nawet 129 cm). W końcu września zakwitła zaledwie jedna roślina, ale nasion nie wykształciła.

Jak już podaliśmy w opisie rośliny — *P. coriarium* w roku 1966 zaczęło kwitnąć na początku czerwca, zaś owocować w końcu tego miesiąca i na początku lipca. Wszystkie okazy rozwijały się doskonale, osiągając wzrost 1,5 do 2 m (lipiec); kwitły bogato, ale nie wszystkie, podobnie jak nie ze wszystkich kwiatów wykształciły się owoce.

Z powiedzianego wyżej nasuwa się wyraźny wniosek, że nasiona tego rdestu szybko tracą siłę kiełkowania i dlatego też nasiona wysiane w roku zbioru dały niemal 100% wschody (w literaturze podają, że w warunkach naturalnych wschody gruntowe wyrażają się liczbą od 31,8 do 60%, zaś przy wysiewie na niżu wschody obniżają się do 20—28%). Zgodnie z podanymi wyżej danymi z literatury w niedużych porcjach nasion, otrzymanych w roku 1963 mogły się też znaleźć nasiona, które nie straciły, lecz w ogóle nie wykazywały zdolności kiełkowania.

Z dotychczasowych doświadczeń prowadzonych w ZSRR wynika, że najlepszym surowcem są rośliny 3—4-letnie, toteż badania nad zawartością garbników podejmiemy na naszych okazach w roku 1967.